

HET STRAATJE

van Vermeer

veel meer dan een straatje

Rien Alink

§ 1	
EEN EERSTE BLIK	4
§ 2	
MENINGEN OVER HET STRAATJE	6
§ 3	
BOUWTECHNISCHE BENADERING	9
§ 4	
EEN NADERE BESCHOUWING	12
personen	12
huizen	14
vormen	16
kleuren	18
lijnen	20
dieptewerking	22
straatpatroon	24
§ 5	
DE METAMORPHOSEN	26
§ 6	
DE OPLEIDING VAN VERMEER	28
§ 7	
UITKOMST VAN DE BESCHOUWING	31
§ 8	
TOETS AAN BESTAANDE OPVATTINGEN	34
§ 9	
EEN TWEEDE BLIK	37
§ 10	
EPILOOG	39
literatuur	42
noten	43
colofon	

dieptewerking

Een ander aspect dat in het oog springt is de dieptewerking, centraal aanwezig door het beeld van het naar achteren lopende steegje. Deze werking is in het schilderij des te opvallender aanwezig door de geslotenheid naast het steegje: de dichte deur links en de gesloten ramen rechts. De uitgebeelde vrouw in de portiek had eerst een plek bij het steegje maar heeft door de schilder een andere plek gekregen. En dan is het volgende opmerkelijk. Waar het mogelijk was de vrouw eveneens in een open ruimte te plaatsen of in een echt doorkijkje, doet Vermeer dat juist niet. De witte contouren van de vrouw verdwijnen in een donkere achtergrond.

De frontvolgorde van links naar rechts is feitelijk: dicht – open – dicht – en nog eens dicht. We kunnen begrijpen waarom. Zo wordt voluit de aandacht gericht op het effect van diepte in het steegje. Dit effect van diepte wordt “voortgezet” in de lucht. Tussen de huizen is in het klein en in het groot een trechtervorm te onderscheiden. In het klein door de situering van de nokken van de daken van de achterste huizen, in het groot door de V vorm in het totale beeld, geaccentueerd door de schuine daklijn van het huis links. In dit verband wordt aangenomen dat de creatie van deze open ruimte een eigen ingreep van Vermeer is geweest in de situatie van destijds. Hij wilde de ruimte tussen de huizen benutten voor dieptewerking. Dat mag een juiste constatering zijn maar de vorm (lees: trechtervorm) brengt nog een extra effect met zich mee. De stapelwolken zijn voor de toeschouwer niet alleen in beweging maar krijgen door de trechter voor het oog nog meer vaart en tempo. Een beeld van verglijden dankzij de artistieke ingreep van de schilder.

COLOFON

HET STRAATJE van Vermeer
veel meer dan een straatje

is in overleg met de auteur geproduceerd in november
2024 in de aanloop naar het jaar 2025 dat kan gelden als
herdenkingsjaar van de schilder (1632-1675).

Alle beeldmateriaal van HET STRAATJE in deze publicatie
is afkomstig van het Rijksmuseum (SK-A-2860).

© *alle teksten* Rien Alink
boekvorming Arthur Dijkstra
productie uitgeverij Tienstuks
papier Munken polar
letter Dolly

ISBN 978 90 8860 196 5